

Aardwarmte en drinkwater

In mijn kindertijd ging ons gezin regelmatig op bezoek bij familie in Rotterdam. Ik herinner me als de dag van gisteren de vreselijke smaak van eten en drinken. Dat lag aan het water dat uit de kraan kwam. Rotterdammers waren gewend aan de smaak van gereinigd oppervlaktewater. Wij proefden de viezigheid zelfs in de gekookte aardappelen. Wij waren gewend aan en verwend door het heldere grondwater dat bij ons in Zeist uit de kraan kwam.

De waterleidingmaatschappijen hebben gebiedsrapportages over hun waterwinningen opgesteld. Daaruit blijkt dat het grondwater lang niet overal schoon is. Het moet dus gereinigd worden, of het pompgebied moet worden verlaten. Dus ook met grondwater is niet alles koek en ei.

Onzorgvuldig boren naar aardwarmte is een recente nieuwe bedreiging van de kwaliteit van het grondwater. De Rekenkamer wijst daarop in een onlangs verschenen rapportage.

De bodem van Nederland bestaat doorgaans tot op grote diepte uit lagen zand, hier en daar afgewisseld met grind, klei en veen. In het poreuze zand heeft zich water verzameld. De bovenste zandlagen bevatten zoet water dat meestal geschikt is voor consumptie. Op zekere diepte wordt het water warmer en zouter. Het warme water kan gebruikt worden om er energie aan te onttrekken. Bij het oppompen van het warme, zoute water moet je wel voorzichtig zijn. Voorkomen moet worden dat dit zoute water zich mengt met het bovenliggende zoete grondwater. Dat zou het zoete grondwater ongeschikt maken voor menselijke consumptie en veel ander gebruik.

Je zou denken dat het winnen van energie en drinkwater uit grondwater in een modern, beschaafd land volledig op elkaar afgestemd zouden zijn. Uit het onderzoek dat de Rekenkamer instelde blijkt dat dit niet het geval is. De wetgeving en het beleid voor beide typen winning zijn niet goed op elkaar toegesneden. De bevoegdheden voor beide winningen zijn verschillend toebedeeld. Dat vraagt om problemen. Die heeft de Rekenkamer gesignaleerd en beschreven.

Je kunt industriële activiteiten ontplooiën en tegelijk de bodem beschermen. De Rekenkamer verwijst daarvoor naar de Nederlandse Richtlijnen Bodembescherming. Daarin wordt op basis van risico's bepaald wat nuttige maatregelen zijn. Onderdelen zijn een goede monitoring om eventuele verontreiniging tijdig te signaleren en een nulonderzoek en een eindonderzoek om eventuele verontreiniging na het beëindigen van de activiteit te kunnen constateren. Deze richtlijnen zien niet toe op het diepere grondwater waaruit water en warmte worden onttrokken.

Tot mijn verbazing vinden de ministers en de staatssecretarissen die erover gaan de problematiek wel meevallen. Zij wijzen op de plannen die er zijn voor een betere afstemming. Op geen enkele wijze refereren zij aan de moeilijkheden die zich in de praktijk voordoen. Zo komen we natuurlijk geen steek verder. Dat zal een volgende regering voor zijn rekening moeten nemen.

Bij monde van VEWIN verbaast de waterbranche zich erover dat de rijksoverheid geen urgentie ziet in de oproep van de Rekenkamer. Terwijl nog niet zo lang geleden ook de Inspectie Leefomgeving en Transport zijn zorgen uitsprak over onverantwoorde boringen.

Het lijkt mij niet al te moeilijk om oplossingen te bedenken voor de problemen die de Rekenkamer naar mijn oordeel terecht benoemt. Ik voorzie een ruimtelijk spoor waarin wordt geregeld waar wel en waar niet naar aardwarmte mag worden geboord, gelet op de belangen van de drinkwaterwinning. En ik voorzie een technisch spoor met voorschriften voor de wijze van boren en monitoren.

Maar eerst moet natuurlijk de noodzaak daartoe worden gevoeld. De Tweede Kamer is aan zet. Energie en drinkwater zijn niet rechts of links. Ook hier gaat het blijkbaar om macht en tegenmacht. Maar ook om beschaving, fatsoen en logisch nadenken. Tja, dat is misschien wel veel gevraagd.